

גיליון מס' 501 פרשת ויחי

תשפ"ג שנה אחת עשרה

בברכת
שבת שלום
חזק חזק ונתחזק
יחזק גולדשטוף

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

מקור שי"ח

פבס ביין לבשו

א. רבינו הקדוש זללה"ה הי' נזהר טובא בכל פרט שנפסק להלכה, עד הקצה האחרון, בלא שום פשרות, ולא ימחה בליבי הסיפור ששמעתי בשעתו, כשחזר רבינו מלוויית אחותו הצעירה הרבנית ברמן ע"ה שהתקיימה במוצאי שבת ג' סיון תש"ע, וחכ"א פעל לארגן קבוצת בחורים שיחכו עם המעריב עד לאחר הלוויה כדי שלא יתבטל מתפילה במניין, שלא יכל להתפלל בצאת השבת בשל היותו אונן, והי' איכפת לו שרבינו יתבטל ממנין דבר שלא הסכין לו מימיו, ואכן כשחזר מהלוויה כשעה אחרי חצות התקיימה במעונו תפילת ערבית, עם סיום התפילה ערך רבינו הבדלה, ולאחריה ביקש לסעוד את המלווה מלכה כמנהגו מימי קדם עם בשר, אבל הרבנית ע"ה אמרה לו שאם יאכל כעת בשר לא יוכל לשנות קפה לאחר תפילת שחרית כיון שלא יעברו שש שעות [אמנם י"ל אם שינת קבע מפסקת], אבל רבינו אמר שאע"פ אין כדאי לבטל אכילת בשר במלווה מלכה, ולא ישתה קפה בבוקר...!

ב. נחלקו הפוסקים עד מתי מגביהים בברכת המזון את הכוס, ובס' מחזיק ברכה (סי' ק"צ סק"א) הביא ממהר"ם חגיז דמניחין הכוס על השולחן אחר ברהמ"ז להורות דברכת היין דאורייתא כברכות ראשונות, [והיינו שמניחו בלעולם על יחסרנו, וחוזר ונוטלו לברכת הגפן], אבל בשע"ת (סוסי' ק"צ) הביא מס' עמודי שמים להגאון מוה' יעב"ץ בשם אביו הגאון ז"ל שהיה אוחז הכוס בידו עד אחר הברכה והיה מלעיג על המניחין הכוס מידם בסיום בהמ"ז עכ"ל, וע"ע בכה"ח (סי' קפ"ג סק"ט) שכן משמע בזוהר, ובערוך השולחן (סי' ק"צ ס"ז) הביא ב' הדעות וז"ל: המברך על הכוס צריך לאחוז הכוס בידו בשעת ברהמ"ז ואנו נוהגים להחזיקו עד הרחמן ואח"כ מעמידו על השלחן וכשגומר הרחמן נוטלו בידו ומברך ויש שמצריך לאוחזו בידו עד השתייה [ש"ת בשם החכ"צ] אמנם אם לא אחז כלל הכוס בידו אינו מעכב בדיעבד [הגר"ז בסעיף ב'] אבל בס"פ שלשה שאכלו משמע קצת דזהו לעיכובא וסמכו על קרא דכוס ישועות אשא ומגביהו טפח ע"ש וצ"ע לדינא, עכ"ל. ורבינו ז"ל עשה פשרה בין החכמים, ובהרחמן הניח הכוס על השולחן [להורות שהרחמן אינו חלק מהברכה], אבל המשך לאחוז בו [כדי שלא להסיח דעת מכוס של ברכה] עד שתייתו, וכ"ה בהגש"פ 'אורחות והנהגות' לבן רבינו הגרא"ש שליט"א (עמ' נ"ח) שבברכת המזון מגביה הכוס רק עד אל יחסרנו, ובהרחמן מניח הכוס על השולחן ומחזיקו בידו.

ג. וכן נהג רבינו זצוק"ל בברכת הבדלה שכתב השו"ע (סי' רצ"ו ס"ו) שיש לאחוז היין בימין וההדס בשמאל ומברך על היין, ושוב נוטל ההדס בימין והיין בשמאל ומברך על ההדס, ומחזיר היין לימינו. והעולם לא נהג כן לפי שא"א להחזיק בשניהם באופן זה, אבל רבינו בחכמתו אחז הכוס בידו האחת [ולא הגביהו] בשעה שהחזיק ההדס בידו השנית וכך קיים דברי השו"ע כצורתו (וכ"כ בס' אלא ד"א פל"ו ס"ו, והוסיף עוד שאמר רבינו שמה שכתב השו"ע שבעת ברכת הגפן אוחז היין בימין והדס בשמאל אין כוונת השו"ע דוקא לאחוז בידו, אלא הי"ה אם מונח על ידו, אבל בברכת הבשמים לא יניח הכוס מידו).

ד. וכן נהג רבינו גם בברכת אשר גאלנו שביליל הסדר, שבשו"ע (סי' תע"ג ס"ז) כתב וכשיגיע ללפיכך מגביה כל אחד כוסו בידו עד שחותם גאל ישראל. אמנם מנהג העולם כמו שמשמע בהלכות שבהגדות, להניח הכוס מידו בעת אמירת שתי מזמורי ההלל וחוזרים ומגביהים בברכת אשר גאלנו, ומנהג זה תמוה שאם מתחילים להגביה הכוס לכבוד הברכה למה מפסיקים בהלל, וכבר תמהו בזה האחרונים, ורבינו המציא פשרה נפלאה לזה כמש"כ בהגש"פ אורחות והנהגות לבן רבינו (עמ' מ"ט) בהלל אפשר להניח הכוס ולאחוזו בידו וא"צ להגביהו [כי ההגביהו הוא רק לומר שירה עליו אבל צריך לאוחזו בידו]. ועי' בקובץ בריך רחמנא (עמ' ל"ה) שכתב רבינו בתו"ד: דברמ"א (סי' תע"ג ס"ז) משמע דא"צ להגביה אלא לאחוז בידו כיון שעיקר הטעם כדי לומר שירה על היין ועי' בטור ל' המדרש. ומצאתי שכן נהג הג' ממונקאטש כמש"כ בס' דרכי חיים ושלום סי' תר"ב (ובהגהות שם נתחבטו בטעם מנהגו). ונראה טעם דברי רבינו שכשהברכה נתקנה לומר על היין יש להגביה הכוס, אבל הלל עצמו אינו טעון כוס אבל אכתי אין לו להסיח דעתו מן הכוס כיון שהתחיל בברכת לפיכך, וכיון שהברכה מתחילה בלפיכך מגביה שם את הכוס, ושוב יש לאוחזו בידו גם בהלל כדי לא להסיח דעת ממנו. (ומה שבהגדה אין אוחז ג"כ בכוס לפי שמגביהים המצות ויש בזה משום בושחה של פת). אגב, כל אלו ה'המצאות' לא עשה מהם רבינו עניין, ולא דיבר עליהן אם לא נשאל, ואף שכולן סברא אחת להם כפתור ופרח, כמדומה שמעולם לא נלקטו כולן למקום אחד, שהצנעה והפשטות אשר ליוו את כל חיי רבינו, הן הן שבחיו הן מוראיו.

מדור זה מוקדש לע"נ א"מ הרבנית ברכה רבקה ב"ר שלמה אריה רוזנברג הכ"מ

הצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלַי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מְדוּר שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְׁבּוּעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזַה"י

הגאון רבי יהיאל מייכל גורדון מייסד ישיבת לומז'א בפתח תקוה. הגאון הצדיק רבי דוד פרנקל (ז' שבט)

הגאון הגדול רבי אריה פורמנצ'ק בעל 'עמק ברכה'

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון הגדול ר' יששכר מאיר זצוק"ל

סיים רבינו ואמר לחתנו:

הייתי נוכח בחדר כשרבי יששכר שאל את השאלה, וגם הכרתי את כל הפרטים, וכך בדיוק היה: הבחור החליט שלא לגלות כי חשש שמחמת זה לא ירצו אותו, והשידוך נסגר, וכעבור זמן, נודע לצד המדוברת מהבעיה והם ביטלו את השידוך!.

עם רבי יששכר מאיר בשמחה במשפחה

לימד אותי את הלומד'ס

סיפר הר"ר חנניא צ'ולק י"ר אגודת עזר מציון: בערוב ימיו חלה דודי הג"ר יששכר זצ"ל ועבר ניתוח על עיניו, אחרי הניתוח הוא נח מספר ימים בביתו.

והנה יום אחד הפתעה: רבי חיים קניבסקי הגיע לבקר אותו. בכניסתו לבית, אמר לי רבינו: דע לך, יש לי הכרת הטוב לר' יששכר, כשלמדנו בלומז'א הוא לימד אותי את הלומד'ס שבסוגיא! [מוסיף הרב צ'ולק אנקדוטה מעניינת: לימים הזדמנתי עם רבי יששכר בבית חולים לצורך טיפול מסוים, והנה פגשנו שם את הגאון רמ"ש שפירא מבאר יעקב, ורבי יששכר החווה עליו באומרו "הוא לימד אותי בישיבה כיצד להיות למדן...].

רבינו מבקר את רבי יששכר בביתו של ר' חנניא צ'ולק (הנראה מאחור).

כבוד אחותו הגדולה

סח רבינו: כשלמדנו יחד בישיבה, רבי יששכר אמר לי פעם, כי יש נידון באחרונים האם יש מצוה לכבד את אחותו הגדולה, ויש לו ראייה מגמרא בבא בתרא דף קל"א ב' "בנו הגדול לא עשאו אלא אפוטרופוס" וכתב שם הרשב"ם, דהטעם שעשה כן כי יש מצוה לכבדו ורצה שיכבדוהו, ובהמשך הגמרא "איבעיא להו בת בין הבנים, מהו". ומסביר שם הרשב"ם, שהספק הוא מטעם אחר, ולא מטעם שיש מצוה לכבדה.

והנה מכאן ראייה שאין מצוה לכבד את אחותו הגדולה (ספר כל משאלותיך ועי' בפתחי תשובה סימן ר"מ ס"ק כ"א).

הגאון הגדול רבי יששכר מאיר זצ"ל נולד בתאריך א' אדר א' תרפ"ז בגרמניה, ובהיותו כבן עשר עלה לארץ ישראל ולמד בישיבת לומז'א בפתח תקוה, ואח"כ עם היוסדה של ישיבת פונביז' היה בין התלמידים הראשונים, שם נקשר מאוד ברבו מרן הגרי"ש כהנמן ושאר רבני הישיבה, אחרי נישואיו הורה לו רבו הגרי"ש כהנמן להרבות תורה וקדושה בעולם, לשם כך נסע להתגורר מספר שנים במרוקו, בעיר קזבלנקה, כשהוא מפריח שם את השממה ומייסד ישיבה גבוהה וסמינר לבנות ישראל, בהמשך חזר לארץ ישראל והתגורר בעיר עזתה, שלימים נקראה 'נתיבות'.

באותם שנים בעיר נתיבות כמעט ולא היו מוסדות תורה לבני הישיבות, והגר"י מסר נפשו וגופו להפריח את השממה, ולייסד את 'ישיבת עזתה', שלימים נקראת 'ישיבת הנגב', שם הצליח להעמיד תלמידים הרבה. נלב"ע כ"ה טבת תשע"א.

היה מהמתמידים

רבינו התבטא כמה פעמים שזוכר את ר' יששכר מזמן לימודם יחד בישיבה, ורבי יששכר היה מהמתמידים של הישיבה. [בשנים המאוחרות שמר רבי יששכר קשר הדוק עם גיסו של רבינו, הגרמ"ש ברמן, וכן היו לו חילופי מכתבים בדברי תורה עם מרן בעל הקהילות יעקב, ראה בספר הזכרון לרבי יששכר מאיר עמוד קס"ב].

רבי יששכר מאיר זצ"ל

לגלות לפני גמר השידוך

סיפר רבינו (לחתנו הגר"ש שטינמן):

הגאון רבי יששכר מאיר בצעירותו היה בא אל החזון איש לשאל שאלות. פעם אחת הוא הגיע עם שאלה בענייני שידוך שהייתה נוגעת לבחור מסוים.

המדובר היה בבחור מצוין שהייתה לו בעיה רפואית מסוימת, והוצע לו שידוך פלוני, והוא התחבט האם לספר למדוברת על הבעיה, הבחור סבר לתומו כי היות והבעיה אינה כה חמורה, אם הצד השני ישמע מכך קודם סגירת השידוך הוא יימנע מלקחת בחור עם בעיה ויורידו את השידוך, אבל אם יודע להם רק לאחר גמר טוב של השידוך, הם כבר לא יבטלו בשביל כך את השידוך.

רבי יששכר שאל את השאלה בפני מרן החזון איש, שהפתיע עם המילים הבאות: "אני סבור דווקא להיפך", אמר החזון איש, "אם הוא יספר מראש על הבעיה שיש לו, הצד השני יראו שהוא הגון ולא מסתיר כלום, ומכיוון שהוא בחור טוב יסכימו לשידוך, אבל אם הבחור יסתיר את הבעיה, ולהצד השני ייודע מכך אחרי כן, הם יכעסו ועלולים אפילו לבטל את השידוך".

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשידי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310